

HORIZONT 2023/6

Migrációkutató Intézet

Sayfo Omar: Aszad visszatért – Mit jelent Szíriának a visszafogadása az Arab Ligába?

2023. 05. 18.

Sayfo Omar: Aszad visszatért – Mit jelent Szíriának a visszafogadása az Arab Ligába?

BEVEZETÉS

Visszaveszi soraiba Szíriát az Arab Liga. A 22 országot tömörítő közösség több mint tíz év után tehát ismét Szíria legitim uraként ismeri el Bassár al-Aszadot, aki a szervezet Dzseddában megrendezett csúcstalálkozóján is megjelent. De mi vezetett idáig, lehet-e a fejlemény Szíria teljes nemzetközi rehabilitációjának az előszele, és miképpen lehet hatással mindez az elmúlt években újra növekvő tendenciákat mutató szíriai migrációra?

AZ ARAB ORSZÁGOK ÉS A SZÍRIAI POLGÁRHÁBORÚ

Az Arab Liga országai 2011 novemberében zárták ki soraik közül Szíriát válaszul arra, hogy a rezsím fegyverekkel lépett fel a (kezdetekben) békés tüntetők ellen.¹ A részben nyugati nyomásra meghozott döntés következtében a szír rezsím számára felértékelődtek korábbi szövetségesei, így Irán és a libanoni síita Hezbollah, akik fegyveresekkel siettek Bassár al-Aszad segítségére. Ennek eredményeként jelentősen megnőtt Irán befolyása Damaszkusz felett. Ezt ellensúlyozandó az Öböl-országok különböző módokon támogatták a felkelőket: Kuvait pénzügyileg, Szaúd-Arábia fegyverekkel, Katar pedig fegyverrel és politikailag segített egyes csoportokat.

2013 márciusában az Arab Liga a Katarban székelő Szíriai Forradalmi és Ellenzéki Erők Nemzeti Koalícióját (SNC) ismerte el a szíriai nép legitim képviselőjeként. Az SNC célja a 2011 júliusában dezertőrökből és civilekből megalapított Szíriai Szabad Hadsereg (FSA) támogatása és rajtuk keresztül az Aszad-rezsím megdöntése volt. Hamar kiderült

¹ REUTERS 2011.

ABSZTRAKT

Visszaveszi soraiba Szíriát az Arab Liga. A 22 országot tömörítő közösség ezzel több mint tíz év után tehát ismét Szíria legitim uraként ismeri el Bassár al-Aszadot. Szíria visszatagozódása az Arab Ligába nem váratlan fejlemény. Damaszkusz az elmúlt években minden fontos arab országgal rendezte a kétoldalú kapcsolatait, és mára Katar maradt az egyetlen, mely továbbra is feltételekhez kötné al-Aszad rehabilitációját.

Noha az Arab Liga egy diszfunkcionális, kevésbé befolyásos intézmény, a szír rezsím számára szimbolikus jelentőséggel bír a visszatérés. A konfliktus kezdete után több mint tíz évvel az Aszad-rezsímet már csak Törökország, az Egyesült Államok és az európai országok tartják politikai karanténban.

Az arab közösségbe való visszatagozódással várhatóan megindul a tőkeáramlás a gazdaságilag kivézetett országba, ami mérsékelheti a migrációs kedvet és alternatívát kínálhat a mára állami szintűvé emelkedő kábítószer-kereskedelemnek.

azonban, hogy az FSA lokálisan szerveződő egységei nem tudják hatékonyan, országos szinten koordinálni hadműveleteiket. Ráadásul 2013-tól elkezdtek megjelenni az FSA-ból kiváló, illetve attól függetlenül szerveződő iszlamista és egyéb fegyveres frakciók. Ezeket a csoportokat gyakran szintén különböző, olajban gazdag arab országok támogatták, és bár célja mindegyiküknek az Aszad-rezsim megdöntése volt, helyben gyakran egymással is harcoltak a szűkös forrásokért és az egyes területek irányításáért. A felkelőket támogató arab országok így gyakorlatilag egymás erejét oltották ki.

Az ellenzék széthúzása ellenére 2015 nyarára a gazdasági nehézségek, az emberhiány és az egyre fokozódó támadások miatt az Aszad-rezsim az összeomlás szélére került, ezért Oroszországtól kért segítséget. 2015 szeptemberében megkezdődött az orosz katonai beavatkozás, a kormányerők pedig megkezdték az elvesztett területek visszafoglalását.

Eközben a kurd milíciák megerősödésére válaszul Törökország 2016-ban megkezdte beavatkozás-sorozatát Szíria északi régióiban. Nemsokára a kormányerők, iráni, libanoni, iraki síita fegyveresek és az orosz légierő offenzívája miatt az FSA az ország jelentős részében deffenzívába szorult, ami miatt arab támogatói egyre inkább kihátráltak mögüle. 2016 augusztusában Ankara az FSA és más milíciák tagjaiból új, lojális haderőt verbuvált, mely a Törökország által ellenőrzés alá vont észak-szíriai területeket igazgató Szíriai Ideiglenes Kormány irányítása alá került, 2017 decembere óta pedig Szíriai Nemzeti Hadsereg néven működik. Az immár totális török befolyás eredményeként Katar kivételével valamennyi arab ország felhagyott a lázadók támogatásával. 2020 márciusában Moszkva és Ankara tűzszünetet eszközölt ki a szír kormányerők és a felkelők között. A tény, hogy a tárgyalásokból az arab országok teljesen kimaradtak jól mutatja a szíriai erőviszonyok átalakulását.

Arab (elsősorban öbölbeli) humanitárius segítség azóta jellemzően magánalapítványokon és segélyszervezeteken keresztül érkezik az ország észak-nyugati Idleb tartományát ellenőrző iszlamista és az északi részeket török ernyő alatt védő felkelőkhöz. Az Arab Liga mint intézmény, mióta kizárta soraiból Szíriát, nem vállal aktív szerepet a konfliktusban.

A február eleji, Törökországot és Szíriát sújtó földrengés azonban váratlan lendületet adott Damaszkusz visszatagozódásának az arab közösségbe. Február 15-én Jordánia, majd pedig az Egyesült Arab Emírségek és Egyiptom külügyminisztere is Damaszkuszba látogatott, ami az első ilyen magasrangú látogatás volt a felkelés kitörése óta.² Egyiptom, Irak, Jordánia, az Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia, Bahrein és Algéria közvetlenül küldött segélyeket a kormánynak.³ Szaúd-Arábia nem sokkal később bejelentette, hogy meghívja Damaszkuszt az Arab Liga május 19-i, dzseddai ülésére.

² REUTERS 2023A.

³ TWI 2023.

A SZÍR-ARAB ÁLLAMKÖZI KAPCSOLATOK ALAKULÁSA

Ahhoz, hogy megértsük, miért és miért most fogadta vissza az Arab Liga soraiba Szíriát, érdemes megnéznünk, miként alakult Damaszkusz kapcsolata a felkelés kezdete óta az egyes fontosabb tagországokkal.

A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOK

A polgárháború nyomán Libanonba 1,5 millió, Jordániába pedig 750 ezer szíriai menekült, ezzel jelentős gazdasági, társadalmi és politikai terheket róva a két országra. Libanon nem szakította meg a kapcsolatait Szíriával, hiszen a 2008 óta a kormány részét képező, 2018 óta pedig az országot vezető Hezbollah és szövetségesei közeli kapcsolatot ápolnak Bassár al-Aszad rezsimjével.

Nem így Jordánia, mely 2014 májusában kiutasította Szíria ammáni nagykövetét, 2015 áprilisában pedig lezárta a határokat. 2014 szeptemberétől Jordánia az Iszlám Állam elleni, Washington által vezetett nemzetközi koalíció részeként közvetlenül is beavatkozott Szíria területén, 2014 és 2017 között pedig a Déli Front nevű, jordán határ mentén működő felkelőcsoportot is támogatta. Miután azonban Bassár al-Aszad orosz segítséggel megerősítette hatalmát, Ammán kihátrált a felkelők mögül, és közbenjárt annak érdekében, hogy a CIA is függesse fel a Déli Front támogatását.⁴ Szíria és Jordánia 2021 nyarán állította helyre diplomáciai kapcsolatait.⁵

Libanonhoz Hasonlóan Irak is megtartotta jó kapcsolatát Szíriával, hiszen a bagdadi kormányokat a 2005-ös választások óta Irán-barát síita miniszterelnökök vezetik. Bár iraki síita milicisták a felkelés kezdete óta jelen vannak Szíriában, 2016 óta iraki önkéntesek hivatalosan is harcolnak a Szíriai Arab Hadsereg oldalán. 2015 szeptemberétől Irak Oroszországgal, Iránnal és Szíriával koalícióban kezdte meg harcát az Iszlám Állam ellen is.

A Szíriával szomszédos három ország közül tehát Libanon és Irak egyáltalán nem szakította meg kapcsolatait Szíriával, Jordánia pedig már rendezte azokat, így részükről nem volt akadálya az ország visszatérésének az Arab Ligába.

KATAR

A 2011-ben kezdődő „arab tavasz” idején Katar szinte minden országban a kormányellenes erők mögé állt. Doha befogadta és anyagilag támogatta a szíriai emigránsokból álló SNC-t, ami mellett a katarai pán-arab médiabirodalom (ezen belül az al-Dzsazíra) az Aszad-rezsim ellen szállt síkra, kiemelten tudósítva a polgári lakosság ellen elkövetett atrocitásokról. Emellett Doha anyagilag és fegyveresen is támogatta a mérsékelt iszlamista Ahrár al-Shám milíciát, valamint az FSA különböző egységeit.⁶ Mára Katar maradt az egyetlen arab ország,

⁴ THE NEW YORK TIMES 2017.

⁵ TOKMAJYAN 2023.

⁶ FINANCIAL TIMES 2013.

amely kitart szíriai „befektetéseit” mellett és nem hátrál ki az azóta Szíria északi és északnyugati részeibe visszaszorult fegyveresek támogatása mögül. Doha ebből kifolyólag nem támogatja Szíria visszatérését az Arab Ligába. A szír-katari békülés valószínűleg egy átfogóbb szíriai rendezés esetén következhet be, ami viszont előfeltételezi Damaszkusz és Ankara viszonyának a rendezését is.

SZAÚD-ARÁBIA

Abdullah király 2011 augusztusában az első arab vezetőként ítélte el Bassár al-Aszad tüntetők elleni fellépését, majd megszakította a diplomáciai kapcsolatokat a két ország között.⁷ Szaúd-Arábia ezt követően pénzzel és fegyverekkel támogatott ellenzéki frakciókat Szíriában. 2015-ben Mohamed Bin Szalmán lett Szaúd-Arábia védelmi minisztere, 2017-ben pedig koronaherceggé nevezte ki édesapja, Szalmán király.⁸ A fiatal vezető konfrontatív külpolitikába kezdett: 2015-ben hadat üzent a hatalmukat Jemen felett kiterjesztő, Irán által támogatott húsz lázadónak, 2017-ben pedig Egyiptommal, az Egyesült Arab Emírátusokkal és Bahreinnel közösen blokádot hirdetett Katar ellen, amiért az emírség közeli viszonyt ápolt Iránnal. Miközben Jemen egyre inkább lefoglalta Rijádot, Szíria hátra csúszott a fontossági listáján, amihez hozzájárult az is, hogy a Kattarral való viszony megromlásával Szaúd-Arábia a Dohában székelő, így Katarhoz lojális SNC-re is ferde szemmel kezdett nézni. 2018-ban Rijád és Damaszkusz az Egyesült Arab Emírátusok, majd Oroszország közvetítésével tárgyalásokat kezdtek, 2021 májusában a szíriai turizmusügyi miniszter Rijádba látogatott. Azóta a két ország vezetése között folyamatos párbeszéd zajlik. Rijád a februári Szíriát és Törökországot sújtó földrengés apropóján jelentette be, hogy meghívja a szíriai vezetőt az Arab Liga májusi dzseddai csúcstalálkozójára.

A szaúdi-szíriai enyhülés az elmúlt évek regionális eseményeivel is magyarázható. Rijádot nagy pofonként ére, mikor 2019 szeptemberében a jemeni húsz lázadó Irán által gyártott drónokkal támadtak meg a királyság keleti részén található olajfeldolgozó létesítményeket. A szaúdi vezetés azt remélte, hogy a támadást követően szövetségese, az Egyesült Államok katonai segítséget nyújt majd számára, ami azonban elmaradt. Ezt követően Rijád ománi és iraki közvetítéssel nyitni kezdett a Szíriát támogató Irán felé, mely folyamat eredményeként idén márciusban a két ország helyreállította diplomáciai kapcsolatát.⁹

AZ EGYESÜLT ARAB EMÍRSÉGEK

Az Egyesült Arab Emírségek nem állt olyan határozottan a felkelők mellé, mint Szaúd-Arábia vagy Katar, és kezdetektől nyitott volt arra, hogy Bassár al-Aszad a politikai megoldás része legyen. Ezzel együtt az Emírségek támogatta az Egyesült Államok által kurd területeken létrehozott Szíriai Védelmi Erőket (SDF), a Déli Frontot és más fegyveres

⁷ ALARABIYA 2012.

⁸ Szalmán király 2015-ben lépett trónra bátyja, Abdullah halálát követően.

⁹ SAYFO 2023A

csoportokat is. Abu Dhabi 2016-ban az iráni befolyás csökkentésére hivatkozva javasolta a Damaszkusszal való kapcsolatok normalizálását az Egyesült Államoknak, amit akkor Washington elutasított. 2018 áprilisában az Emírségek hivatalosan is elkötelezte magát a diplomáciai megoldás mellett, decemberben pedig újranyitotta nagykövetségét Damaszkuszban. 2022 márciusában Bassár al-Aszad Abu-Dhabiba látogatott, ami a felkelés kezdete óta az első külföldi útja volt az arab világon belül.¹⁰ Az Emírségek azóta is közvetítő szerepet játszik Damaszkusz és Ankara, illetve Damaszkusz és a különböző arab kormányok között. Támogatta Szíriának az Arab Ligába való visszatérését is.

EGYIPTOM

Egyiptomban a 2011-es felkelést követő első választásokat 2012 nyarán tartották, mely eredményeként a Muszlim Testvérek jelöltje, Mohamed Murszi került hatalomra. Az iszlamista kormányzat a szíriai ellenzék mellett tört lándzsát, melynek egyes frakcióihoz régi informális kapcsolatok is kötődtek. 2013 júliusában azonban a hadsereg puccsal eltávolította az elnököt, a Muszlim Testvéreket pedig betiltották Egyiptomban. Az ország új vezetője, Abdel Fattáh asz-Szíszi már közvetlenül hatalomra lépése után helyreállította országa kapcsolatait az Aszad-rezsimmel. 2016 óta Kairó katonai képzést is nyújt a szíriai hadseregnek, asz-Szíszi elnök pedig következetesen a konfliktus diplomáciai megoldását hangsúlyozza a nemzetközi fórumokon. Egyiptom a legnépesebb arab országgént kezdetektől támogatja Damaszkusz rehabilitációját.

MIT JELENT A VISSZATÉRÉS?

Az Arab Ligát 1945-ben alapította meg Egyiptom, Szíria, Irak, Libanon és Jordánia, majd a szövetséghez Szaúd-Arábia, Észak-Jemen és a palesztin kormányzat is csatlakozott. Mára az Arab Liga valamennyi országot magába foglalja, melynek az arab a hivatalos nyelve. Bár a szövetség 22 országot tömörít, több mint 13 millió négyzetkilométeren terül el és 460 millió embert képvisel, befolyása erősen korlátozott. Szemben az Európai Unióval és más szervezetekkel, az Arab Liga nem egy potens gazdasági vagy politikai erőpólus. A szervezet ugyanis alapokmányában két alapvető elvet, a szövetség egységét és a tagok szuverenitását hangsúlyozza, melyek azonban a gyakorlatban sokszor kizárják egymást, az elfogadott határozatok pedig csakis az azokat megszavazó országokat kötik. Az Arab Liga tehát valójában egy laza szövetség, melynek legfontosabb funkciója, hogy fórumot teremtsen, ahol az arab országok vezetői találkozhatnak egymással. Diszfunkcionalitását mutatja, hogy az alapítása óta eltelt évtizedekben nem volt képes megakadályozni a különböző tagállamok (Algéria és Marokkó, Irak és Kuvait, stb.) közötti fegyveres konfliktusok kirobbanását és a polgárháborúkat sem. A szövetség országai közös külpolitikában sem tudnak megállapodni, hiszen eltérő geopolitikai és gazdasági prioritásaik miatt egymástól merőben eltérő viszonyt

¹⁰ BBC 2022.

ápolnak Iránnal, Izraellel, csakúgy, mint Oroszországgal, Kínával vagy az Egyesült Államokkal.

Mindebből kifolyólag Szíria számára az Arab Ligába való visszafogadása elsősorban szimbolikus jelentőségű. Ami a visszatagozódásnál fontosabb, hogy Szaúd-Arábia és más tehetős arab országok már megkezdték a kapcsolataik rendezését Damaszkusszal, így lassan újra folyni kezdhet az arab tőke a gazdaságilag kivéreztetett országba.

Az arab országok számára különböző okokból fontos Szíria rehabilitációja: Szaúd-Arábia, Bahrein és az Egyesült Arab Emírátságok ettől elsősorban Irán regionális befolyásának a mérséklését remélik. Bár Rijád és Teherán idén áprilisban helyreállították diplomáciai kapcsolataikat, a két középhatalom továbbra is riválisként tekint egymásra, a bizalom helyreállítása pedig aligha történik meg rövid vagy középtávon. Eközben Jordánia és Libanon abban bízik, hogy a szíriai rezsim nemzetközi konszolidációjával lassan megindulhat a menekültek hazatérése. Az arab országok arra is számítanak, hogy a konszolidációt követően nyomást tudnak gyakorolni Bassár al-Aszadra a szíriai kábítószeripar és -kereskedelem felszámolása érdekében. A Captagon néven ismert anfetaminszármazék eredetileg harctéri droként vált ismertté, mára viszont Damaszkusz legfontosabb exportcikke lett, melynek volumene háromszorosa a mexikói kartellek teljes forgalmának. Brit titkosszolgálati közlések szerint az üzletben az elnök két unokatestvére, Számer Kamal és Wasszim Badija al-Aszad is érintett, a kábítószer szállítmányozását pedig országon belül az elnök testvére, Máher al-Aszad által vezetett elit 4. hadosztály ellenőrzi, majd a drog Libanonon keresztül, a Hezbollah által felügyelt bejrúti kikötőn át jut el a nagyvilágba. 2021-ben Szaúd-Arábia, Jordánia és más közel-keleti országok, valamint Szudán, Malajzia és Nigéria összesen 5,7 milliárd dollár értékben foglaltak le Szíriából eredő Captagont, ami regionális titkosszolgálati becslések szerint mindössze 5-10 százaléka a világpiacra kerülő mennyiségnek. Összehasonlításként: az ország GDP-je mindössze 20-30 milliárd dollár.¹¹ A szíriai rezsimhez közeli érdekcsoportok jelenleg nem tudják nélkülözni a drogbevételeket, melyből saját klientúrájukat támogatják a gazdasági nehézségek közepette. Az öbölmenti befektetések megindulásával azonban ez változhat. Beszédes tény, hogy május 8-án a jordán légiereő lebombázott egy dél-szíriai droglabort, ami ellen a szíriai kormány nem emelt szót.¹²

FOLYTATÓDCHAT-E A KONSZOLIDÁCIÓ?

Damaszkusz a polgárháború idején a korábbinál szorosabbra fűzte kapcsolatait Oroszországgal, Iránnal és Kínával, fenntartotta jó viszonyát a BRICS országokkal most pedig az arab közösségbe is visszatért. Mindez azt jelenti, hogy már csak Törökországgal, az Egyesült Államokkal és az Európai Unió országaival maradt rendeznivalója. Aszad elnök februárban a földrengés okozta rendkívüli helyzetre hivatkozva próbált nyitni Európa felé.

¹¹ ALHAJJ 2022.

¹² ALARABIYA 2023.

Damaszkusz hivatalosan is segítséget kért az Európai Uniótól, mely még 2011-ben vetett ki rá szankciókat. Az Európai Bizottság 3,5, Franciaország pedig 12 millió eurót kínált fel ugyan a kormányterületek megsegítésére, de előbbi a már Szíriában működő partnerszervezeteken, utóbbi pedig különböző ENSZ-ügynökségeken keresztül juttatja el a segítségét, megkerülve az ottani állami szereplőket.¹³ Az európai országok akkor nem kívántak közvetlenül a rezsimmel tárgyalni, attól tartva, hogy azzal a rehabilitációját segítenék.¹⁴

Az Arab Ligába való visszatérés most megerősíti a szíriai rezsím nemzetközi legitimitását, ami hosszú távon megnyithatja az utat a rezsím nemzetközi rehabilitációja előtt. A földrengés nyomán a nyugati országok már enyhítettek a rezsímmre gyakorolt nyomáson: az Egyesült Államok 180 napra felfüggesztette a szankciók egy részét, ami elsősorban a humanitárius segélyekre és romeltakarításhoz használható eszközökre vonatkozik, így a lépés gazdasági jelentősége elhanyagolható. Jelenleg egyeztetések zajlanak a szankciók egy évre történő felfüggesztéséről. Damaszkusz regionális rehabilitációját követően nagy esély van arra, hogy a Nyugat lassan, lépcsőzetesen enyhítsen a szankciókon, míg azok végül már csak egyes rezsím-közelbi személyekre fognak korlátozódni. Ez viszont csak középtávon reális forgatókönyv.

Annak, hogy a Nyugat nyisson az Aszad-rezsím irányába, az előfeltétele az, hogy Ankara is rendezze a kapcsolatait Damaszkusszal. Törökország 2011-ben kezdte meg beavatkozását a szíriai konfliktusba. Ankara célja egy rövid kezdeti időszak után a szíriai rezsím megdöntése volt, mely érdekében különböző felkelőcsoportokat támogatott. A két ország között 2012-ben szakadt meg a diplomáciai kapcsolat. Ankara prioritása a kurd milíciák felemelkedését, illetve Oroszország 2015-ös beavatkozását követően már nem a rezsímváltás, hanem déli határainak a kurd fegyveresektől való megtisztítása, egy biztonsági övezet létrehozása, valamint az országban tartózkodó 3,5 millió szíriai menekült hazatelepítése volt. Törökországban súlyos társadalmi terhet jelent a menekültek jelenléte. Recep Tayyip Erdogan szerint félmillió szíriai tért haza a 2016 óta a török hatóságok által Észak-Szíriában létrehozott „biztonságos zónákba”, jelenleg pedig újabb egymillió ember elszállásolására elegendő könnyűszerkezetes házak építése van folyamatban.¹⁵ Az elnök állításával szemben az ENSZ adatai szerint 2022-ben mindössze 29 000 szíriai menekült tért haza önkéntesen Törökországból, a földrengést követően kialakult lakhatási válság miatt pedig becslések szerint további 40 000 ember távozott.¹⁶ Mivel az Ankara által ellenőrzött északi területek befogadóképessége korlátozott, a Damaszkusszal történő kiegyezés nélkül aligha van esélye a menekültek nagy számú hazatérésének. Egy felmérés szerint az emberek 59%-a támogatná az Aszaddal való kiegyezést 28,9% ellenében. Az AKP

¹³ THE LOCAL 2023.

¹⁴ SAYFO 2023B

¹⁵ AL-MONITOR 2022.

¹⁶ AL-MONITOR 2023.

szavazói körében a támogatók aránya még magasabb, 62,7% míg az ellenzőké 22,7%.¹⁷ 2022 decemberében a két ország védelmi miniszterei Moszkvában találkoztak, májusban pedig sor került a külügyminiszteri találkozóra.¹⁸ Akár az ellenzék jelöltje, akár Erdogan nyeri meg a törökországi elnökválasztásokat, a szíriai rezsimmal való kapcsolatok rendezése várhatóan folytatódni fog.

AL-ASZAD REHABILITÁCIÓJÁNAK HATÁSA A MIGRÁCIÓRA

Szíriában 2020 májusában befagytak a frontok. A kivándorlók immár nem biztonsági, hanem gazdasági okokból döntenek a távozás mellett. A gazdaságot kivérezte a háború, a szomszédos Libanon bankrendszerének 2019-ben kezdődő válsága, a Covid-járvány, majd az orosz-ukrán háború következményei. A legnagyobb károkat ugyanakkor a 2019-ben Donald Trump által bevezetett, a Biden-adminisztráció által pedig életben tartott drákói szankciós rendszer okozta.¹⁹ Mindezek eredményeként ma már a lakosság 90%-a él a szegénységi küszöb alatt, 1,3 millióan pedig az éhezés határán állnak. A lakosság 70%-ának, 14,6 millió embernek az élelmezése függ a külföldi segélyektől. Az idei év kilátásai már a földrengés előtt is tragikusak voltak: a költségvetés minden korábbinál alacsonyabb, aminek eredményeként az ország éves üzemanyag-igényének alig harmadára van keret, a kormány pedig 40 százalékkal kevesebbet költ az alapvető élelmiszerek állami támogatására, mint az előző évben.²⁰ Ráadásul október óta, miután a rezsím fő támogatója, Irán a korábbi duplájára növelte a Szíriának szállított kőolaj árát, az ország nagy részén naponta mindössze két-három órán keresztül van áram. A romló helyzet eredményeként a migrációs kedv fokozódik: 2022-ben 94 000 szíriai lépte át illegálisan az Európai Unió határait, ami egyetlen év alatt százszázalékos növekedést jelent.²¹ Ha az Öböl-országokból újra áramlani kezd a tőke Szíriába, az azzal járó gazdasági enyhülés mérsékelheti a kivándorlási kedvet.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szíria visszatagozódása az Arab Ligába nem váratlan fejlemény. Bár a felkelés 2011-es kezdetén több arab ország a felkelők mellé állt, majd a Katarban székelő SNC-t ismerte el a szíriai nép legitim képviselőjének, a 2015-ös orosz, majd 2016-os török beavatkozást követően egymás után hátráltak ki a konfliktusból. Damaszkusz az elmúlt években minden fontos arab országgal rendezte a kétoldalú kapcsolatait, és mára Katar maradt az egyetlen, mely továbbra is feltételekhez kötné Bassár al-Aszad rehabilitációját. Noha az Arab Liga egy diszfunkcionális, kevésbé befolyásos intézmény, a szíriai rezsím számára szimbolikus jelentőséggel bír a visszatérés. A konfliktus kezdete után több mint tíz évvel az Aszad-rezsímet így már csak Törökország, az Egyesült Államok és az európai országok tartják

¹⁷ TWITTER 2023.

¹⁸ REUTERS 2023B.

¹⁹ SAYFO 2022.

²⁰ AP 2023.

²¹ Arról, hogy a szírek milyen arányban érkeztek Szíriából és milyen arányban Törökországból, nincs hiteles információ. Helyszíni beszámolók szerint ugyanakkor Szíriában egyre nő a kivándorlási kedv. FRONTTEX 2023.

politikai karanténban. Ankara azonban már tett lépéseket a megbékélés irányába, a február elején Szíriát sújtó földrengés nyomán pedig az Egyesült Államok részlegesen felfüggesztette a szankciókat. Ha Törökország is helyreállítja a kapcsolatait Szíriával, középtávon valószínűleg a Nyugat is fokozatosan enyhíteni fog a szankciókon, míg azok végül már csak szimbolikus formában maradnak meg. Az arab közösségbe való visszatagozódással várhatóan megindul a tőkeáramlás a gazdaságilag kivézetett országba, ami mérsékelheti a migrációs kedvet, és alternatívát kínálhat a mára állami szintűvé vált kábítószer-kereskedelemnek.

IRODALOMJEGYZÉK

ALARABIYA (2012): *Saudi Arabia shuts embassy in Syria, withdraws staff as deaths mount*. 2012.03.14. Forrás: <https://english.alarabiya.net/articles/2012/03/14/200762> (Megtekintve: 2023.05.15.)

ALARABIYA (2023): *Saudi security forces thwarted attempts to smuggle over 2.9 captagon tablets into the Kingdom. (SPA) Jordanian air strike in Syria kills drugs smuggler, family: War monitor*. 2023.05.08. Forrás: <https://english.alarabiya.net/News/middle-east/2023/05/08/Jordanian-air-strike-in-Syria-kills-drugs-smuggler-family-War-monitor-> (Megtekintve: 2023.05.15.)

ALHAJ, TAIM (2022): *The Al-Assad Regime's Captagon Trade*. 2022.10.06. Forrás: <https://carnegieendowment.org/sada/88109> (Megtekintve: 2023.05.15.)

AL-MONITOR (2022): *Erdogan's plan for return of Syrian refugees unlikely to succeed*. 2022.05.09. Forrás: <https://www.al-monitor.com/originals/2022/05/erdogans-plan-return-syrian-refugees-unlikely-succeed> (Megtekintve: 2023.05.15.)

AL-MONITOR (2023): *Syrian refugees in Turkey watch uneasily as Erdogan warms to Assad*. 2023.01.15. Forrás: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/01/syrian-refugees-turkey-watch-uneasily-erdogan-warms-assad> (Megtekintve: 2023.05.15.)

AP (2023): *Why has Syria's economic crisis hit a new low?*. 2023.01.05. Forrás: <https://apnews.com/article/russia-ukraine-inflation-syria-protests-and-demonstrations-war-unrest-251336e648c408c14713f7c25ff14b60> (Megtekintve: 2023.05.15.)

BBC (2022): *Assad: Syria's leader makes historic visit to UAE*. 2022.03.19. Forrás: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-60804050> (Megtekintve: 2023.05.15.)

FINANCIAL TIMES (2013): *Qatar bankrolls Syrian revolt with cash and arms*. 2013.05.16. Forrás: [legacy.ft.com/content/86e3f28e-be3a-11e2-bb35-00144feab7de](https://www.ft.com/content/86e3f28e-be3a-11e2-bb35-00144feab7de) (Megtekintve: 2023.05.15.)

FRONTEX (2023): *EU's external borders in 2022: Number of irregular border crossings highest since 2016*. 2023.01.13. Forrás: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/eu-s-external-borders-in-2022-number-of-irregular-border-crossings-highest-since-2016-YsAZ29> (Megtekintve: 2023.05.15.)

REUTERS (2011): *Arab League suspends Syria as global pressure rises*. 2011.11.12. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-arabs-syria-idUSTRE7AB0CP20111112> (Megtekintve: 2023.05.15.)

REUTERS (2022B): *Turkey, Syria, Russia and Iran in highest-level talks since Syrian war*. 2023.05.10. Forrás: <https://www.reuters.com/world/turkey-syria-russia-iran-hold-highest-level-talks-since-syrian-war-2023-05-10/> (Megtekintve: 2023.05.15.)

REUTERS (2023A): *Egypt's foreign minister breaks ice with visits to Syria and Turkey*. 2023.02.28. Forrás: <https://www.reuters.com/world/middle-east/egypts-foreign-minister-visits-syria-first-time-since-war-2023-02-27/> (Megtekintve: 2023.05.15.)

SAYFO OMAR (2021): *Nem szívesen látott hazatérők — a menekültek hazatérését megnehezítő törvények Szíriában*. 2021.05.19. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2021/05/20210519_MKI_GYORSELEMZES_2021_8_sayfo_omar_n_em_szivesen_latott_hazaterok.pdf (Megtekintve: 2023.05.15.)

SAYFO OMAR (2022): *Szegény embert az ág is húzza: Az orosz-ukrán háború Szíriára gyakorolt hatásai*. 2022.07.12. Forrás: <https://www.migraciokutato.hu/2022/07/12/horizont-2022-19-szegeny-embert-az-ag-is-huzza-az-orosz-ukran-haboru-sziria-gyakorolt-hatasai/> (Megtekintve: 2023.05.15.)

SAYFO OMAR (2023A): *Elásott csatabárdok — Békehullám a Közel-Keleten*. 2023.04.27. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/04/20230427_HORIZONT_2023_3_elasott_csatabardok_bekehullam_a_kozel_keleten-1.pdf (Megtekintve: 2023.05.15.)

SAYFO OMAR (2023B): *Megmozdul-e újra a föld? — A törökországi és szíriai földrengés politikai következményei*. 2023.02.13. Forrás: <https://www.migraciokutato.hu/2023/02/13/gyorselemzes-2023-4-megmozdul-e-ujra-a-fold-a-torokorszagi-es-sziriai-foldrenges-politikai-kovetkezmenyei/> (Megtekintve: 2023.05.15.)

THE NEW YORK TIMES (2017): *Trump Ends Covert Aid to Syrian Rebels Trying to Topple Assad*. 2017.07.19. Forrás: <https://www.nytimes.com/2017/07/19/world/middleeast/cia-arming-syrian-rebels.html?mcubz=0> (Megtekintve: 2023.05.15.)

TOKMAJYAN, ARMENAK (2023): *Jordan's Experiences Highlight the Limitations of Renewed Ties With Syria*. Forrás: 2023.01.11. Forrás: <https://carnegie-mec.org/2023/01/11/jordan-s-experiences-highlight-limitations-of-renewed-ties-with-syria-pub-88774> (Megtekintve: 2023.05.15.)

TWI (2023): *Disaster Dynamics: Assessing Middle East Responses to the Turkey-Syria Earthquake and Other Destructive Events*. 2023.03.03. Forrás: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/disaster-dynamics-assessing-middle-east-responses-turkey-syria-earthquake-and-other> (Megtekintve: 2023.05.15.)

TWITTER (2023): 2023.01.08. Forrás: https://twitter.com/OmarKadkoy/status/1612044780065722369?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1612044780065722369%7Ctwgr%5Eada4e5a9d1c4f8c613293decce072a275c20971b%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2F (Megtekintve: 2023.05.15.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Györgyi Dominika Zita

Lektorálta: Dr. Pénzváltó Nikolett

Borítókép: shutterstock.com

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Sayfo Omar, 2023

© Migrációkutató Intézet, 2023

ISSN 2677-1780